

Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi

14.3.2022

Dnro 075/2022

Asia: HE 27/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi**Viite:** Maa- ja metsätalousvaliokunta 17.3.2022 klo 10.00/HE 27/2022 vp/Asiantuntijapyyntö**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE ILMASTOLAIKSI**

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyytää Paliskuntain yhdistykseltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle ilmastolaiksi. Uudistuksen tavoitteena on varmistaa, että Suomi saavuttaa hiili-neutraaliuden vuonna 2035 Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti. Lain päästövähennystavoitteet on asetettu Suomen ilmastopaneelin suositusten mukaan. Vuoteen 2030 mennessä tavoitellaan 60 prosentin päästövähennystä verrattuna vuoden 1990 päästöjen tasoon.

Hiljattain julkaistun IPCC:n ilmastoraportin mukaan ilmasto lämpenee eniten arktisilla alueilla, jopa kaksi kertaa enemmän kuin maapallolla keskimäärin, ja lämpeneminen on paljon nopeampaa kuin aiemmin. Raportin viesti on, että ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseksi on kiire, ja toimia tarvitaan välittömästi.

Poronhoito ja ilmastonmuutos

Poronhoito on täysin luonnosta riippuvainen elinkeino, jolla on pitkät perinteet ja jonka ikimuistoinen nautintaoikeus, poronhoito-oikeus, on todettu ja tunnustettu lainsäädännön tasolla (poronhoitolaki, PHL 848/1990, 3 §). Poronhoidon taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen merkitys on suuri koko poronhoitoalueella.

Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa monin tavoin luonnon olosuhteisiin sekä luonnosta riippuvaisiin elinkeinoihin, myös poronhoitoon. Ilmaston lämpenemisen myötä esimerkiksi talviolosuhteet pohjoisilla alueilla muuttuvat. Lumen tulon jälkeen esiintyvä lämpimien ja kylmien jaksojen vuorottelu saa aikaan maata peittävän jääkuoren. Tämän seurauksena porojen on vaikeampi päästä käsiksi talviravintoonsa, jäkäliin ja varpuihin. Talvisadannan lisääntyminen voi vaikuttaa myös siihen, ettei maa jäädy kunnolla, jolloin maan pintaan muodostuu hometta, jonka valtaamaa kasvillisuutta poro ei voi käyttää, tai siihen että porot eivät fyysisesti kykene kaivamaan ravintoa syvän lumihangon alta. Näin ollen ilmaston lämpeneminen voi johtaa talven 2019-2020 kaltaisiin porotuhoihin entistä useammin. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa porojen ravinnonsaannin vaikeutumisen ja estymisen lisäksi esimerkiksi poronhoitotöiden onnistumiseen sekä muun maankäytön lisääntymiseen poronhoitoalueella (ks. alla).

Poronhoito itsessään myös hillitsee ilmastonmuutosta pohjoisessa. On tutkittu, että porolaidunnus vähentää pusikoitumista, pitää tunturit avonaisina ja sitä kautta lisää merkittävästi säteilyn heijastumista takaisin ilmakehään lumipeitteisenä aikana (Cohen ym. 2013, Bees ym. 2016). Poro on yksi keskeinen tekijä, joka hidastaa tunturiluonnossa ilmaston lämpenemistä ja ilmastonmuutoksen lajien monimuotoisuutta kaventavia vaikutuksia. Poro auttaa arktisen monimuotoisuuden suojelussa lämpenevässä ilmastossa esimerkiksi estämällä pienten ja hitaasti kasvavien lajien katoamista (Kaarlejärvi ym. 2017, Vuorinen ym. 20217).

Pohjoisilla alueilla jatkuvasti lisääntyvän teollisen maankäytön vuoksi laajojen, yhtenäisten metsä- ja suolualueiden merkitys poronhoidolle tärkeinä laidun- ja toiminta-alueina on korostunut ja korostuu ilmastomuutoksen vuoksi entisestään. Jos jokin alue on talviolosuhteiden vuoksi käyttökelvoton porolaitumena, on tärkeää, että on alueita, mihin porot voivat siirtyä laiduntamaan. Esimerkiksi tuhotalvena 2019-2020 vanhat metsät pelastivat poroja siellä, missä niitä vielä oli jäljellä: porot siirtyivät käyttämään loppoja jo joulukuussa, kun lumen alta kaivaminen ei enää ollut mahdollista, kun porot normaalisti käyttävät niitä vasta maaliskuussa. Ilmastomuutokseen sopeutuakseen poronhoito tarvitsee yhtenäisiä, rauhallisia laidunalueita. Kun ilmastomuutoksen hillitsemiseen tähtääviä toimenpiteitä Suomessa toteutetaan, tulee ne toteuttaa niin, etteivät maankäytön muutoksille herkätkä elinkeinot, kuten poronhoito, joudu kehityksen maksumiehiksi. Esimerkiksi tuulivoimarakentaminen on voimakasta ja voimistumassa myös poronhoitoalueella herättäen suurta huolta elinkeinon piirissä. Kun tuulivoimaa tavoitellaan kauas asutuksesta, sijoittuu se poronhoitoalueella aina väistämättä rauhallisille porolaidunalueille ja poronhoidon toiminta-alueille. Poronhoito menettää pala palalta näitä tärkeitä alueita ja elintila kapeenee, ja samalla elinkeinon ilmastomuutokseen sopeutuminen vaikeutuu. Tämän vuoksi ilmastolaissa on välttämätöntä säätää, että alueen **elinkeinot otetaan huomioon ja niiden toimintamahdollisuudet turvataan toimenpiteiden suunnittelussa.**

Lakiesitys

Ilmastolain kautta tavoiteltu ilmastomuutoksen hillitseminen hiilineutralisuuden ja päästöjen vähentämisen kautta turvaa osaltaan myös poronhoidon tulevaisuuden toimintaedellytyksiä. Siksi Paliskuntain yhdistys näkee lain sisältämät tavoitteet myönteisinä ja tarpeellisinä. Lain tavoitteena on myös edistää ilmastomuutokseen sopeutumista. Tämä on poroelinkeinolle tärkeää sen ilmastomuutosherkkyyden vuoksi. Poronhoidolla ei esimerkiksi ole omaa ilmastomuutokseen sopeutumisohjelmaa. Ohjelman luomiseen elinkeinon omista lähtökohdista tulisi osoittaa tukea ja resursseja.

Poronhoito on pohjoisille leveyksille muovautunut ja sopeutunut elinkeino ja kulttuuri. Poro on pohjoisessa keskeinen, perinteinen osa ruokaturvaa ja alueen omavaraisuutta. Teurastushygienian vuoksi poroteurastamot käyvät elinkeinolle yhä tärkeämmäksi ilmaston lämmetessä. Niiden kehittämiseen ja ylläpitoon tulee turvata resurssit. Ilmastoystävällinen ruokapolitiikka ottaa myös huomioon poronhoidon erityispiirteet, kuten vaativat tuotanto-olosuhteet ja työturvallisuuden. Koneiden valmistajia tulisi kannustaa tekemään vähemmän kuluttavia polttomoottoreita tai muulla käyttövoimalla käyviä koneita, jotka kestävät ja ovat käyttökelpoisia ja varmoja pohjoisen ankarissa olosuhteissa.

Paliskuntain yhdistys esittää, että ilmastolaissa säädetyt suunnitelmat ja niiden toimenpiteet tulee toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti siten, että poronhoito ja sen erityispiirteet otetaan huomioon ja sen toimintamahdollisuudet turvataan. Tämän lisäksi Paliskuntain yhdistys esittää, että ilmastolakiin tulee lisätä maininta, että suunnitelmien valmistelussa ja toimeenpanossa otetaan huomioon poronhoitoalueella, mitä poronhoitolaissa (848/1990) säädetään poronhoidon harjoittamisesta poronhoitoalueella ja että paliskunnat osallistetaan suunnitelmien valmisteluun.

Paliskuntain yhdistys näkee tärkeäksi laissa ehdotetun saamelaisen ilmastoneuvoston. Saamelaisen ilmastoneuvoston tulisi olla päätoiminen, jotta sen työ on jatkuvaa ja tuloksekasta. Ilmastoneuvostossa tulee olla edustettuna saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita. Paliskuntain yhdistys katsoo, että neuvostoon tulisi ottaa jäseniksi alueen poronhoitajia, sillä heillä on ensikäden tietoa ilmastomuutoksen etenemisestä, vaikutuksista ja niiden hillitsemisen keinoista.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Viitteet

Beest M, Sitters J, Ménard C, Olofsson J (2016). Reindeer grazing increases summer albedo by reducing shrub abundance in Arctic tundra. *Environmental Research Letters*, doi:10.1088/1748-9326/aa5128

Cohen J, Pulliainen J, Ménard C B, Johansen B, Oksanen L, Luojus K ja Ikonen J (2013). Effect of reindeer grazing on snowmelt, albedo and energy balance based on satellite data analyses, *Remote Sens. Environ.* 135, s. 107–17

Kaarlejärvi, Elina, Eskelinen, Anu, Olofsson, Johan, Herbivores rescue diversity in warming tundra by modulating trait-dependent species losses and gains, *Nature Communications* (2017). DOI: 10.1038/s41467-017-00554-z, löytyy: <https://phys.org/news/2017-09-reindeer-grazing-tundra-diversity-climate.html#jCp>

Vuorinen KEM, Oksanen L, Oksanen T, Pyykkönen A, Olofsson J, Virtanen R. Open tundra persist, but arctic features decline – Vegetation changes in the warming Fennoscandian tundra. *Glob Change Biol.* 2017; 00:1-14. <https://doi.org/10.1111/gcb.13710>

ma/ao